

PREČETI: ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna 1. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne, in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlirvstva 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Stev. 263.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 22. aprila 1912.

Leto II.

Cuvaj v Ljubljani?

Predzen atentat na tiskovno svobodo.

Naši čitatelji so se v soboto začudeno spogledali opazivši belo liso na socialno-demokratski interpelaciji o nasilnem ustavljanju na Hrvaškem. V trenutku, ko je avstrijska poslanska zbornica svečano protestirala zoper izjemno stanje na Hrvaškem, se je predznil ljubljanski državni pravdnik — Luschan po imenu — presajati Cuvajeve manire na avstrijska tla. V trenutku, ko je avstrijska poslanska zbornica enodušno obsodila infamno preganjanje tiska na Hrvaškem — ki je odmaknjeno neposredni kompetenci dunajskega parlamenta — je zagrešil ljubljanski državni pravdnik, organ uprave, ki stoji pod direktno kontrolo poslanske zbornice, nečuten atentat na tiskovno svobodo, zamlančno v avstrijskih postavah.

Državni pravdnik, ki revoltira zoper zakon, državni pravdnik, ki demonstira zoper parlament, državni pravdnik, ki cenzurira interpelacijsko pravico ljudskih zastopnikov — to je sad, ki more izzoreti le na vejevju avstrijske birokracije!

Da čitatelji ne bodo ob užitek, ki ga nudi logično izvedena, na tehtnih argumentih zasnovana interpelacija o strahovladi na Hrvaškem, ki so jo vložili socialnodemokratski poslanci na seji avstrijske poslanske zbornice dne 18. aprila t. l., objavljamo še enkrat tisti odstavek, nad katerim se je pregrešilo državno pravništvo:

„Ogrski kralj, ki je s prisego potrdil ustavo Ogrske in ostalih dežel ogrske krone in v zvezi temu dopustil to ustavljanje, je hkrati avstrijski cesar, ki po členu VIII. avstrijskega državnega osnovnega zakona o vladni in izvršilni oblasti s prisego potrjuje avstrijsko ustavo. Prisegolovstvo, izvršeno nad Hrvaško, žali torej tudi pravni čut in pravno varnost avstrijskih narodov.“

Ta odstavek socialno demokratične interpelacije je bil kamen, ob katerem se je izpodtaknil v soboto ljubljanski državni pravdnik in nad katerim je zlomil postav, kateri ima služiti. Saj je mogoče in verjetno, da mi in državni pravdnik različno ocenjujemo v zaplenjenem odstavku izraženo konstatacijo, da sta si naziranje publicista, ki pripada z zakonitimi sredstvi delujoči socialistični, torej republikanski stranki, in mnenje cesarskega in kraljevega državnega pravdnika navskriž. Ampak v eni točki zahtevamo, da državni pravdnik brezpogojno z nami soglaša: v spoštovanju avstrijskega zakona, ki zagotavlja resničnim poročilom o razpravah zakonodajalnih zbornic popolno imuniteto.

Dejanje, ki ga je učinil ljubljanski državni pravdnik, je tako flagrantno kršenje zakona, tako predrzno poseganje v tiskovno svobodo, da ne sme ostati nekažnovano. Državni pravdnik, ki je ali iz vnebovpijočega nepoznanja zakona škandalozno zanemaril svojo uradno dolžnost ali pa zavedno zlomil zakon in kršil svojo uradno oblast, ni vreden posla, ki ga opravlja, in justična uprava, ki bi gledala na poštenost svojega imena, na svojo reputacijo, bi ga morala stante pedo iz svoje srede izkrcati!

EMILE ZOLA:

Rim.
(Daje).

Drugič je prišel zvečer ves srečen domov in je pripovedoval, da siječno razložil čudni vtisk, ki so ga napravile nanj ulice starega Rima okrog Kapitola in ob Tiberi, povsod, kjer se prilepila staro zidovje ob boke velikih kneževskih palač; prišlo je odtod, ker ni nobenih pešpoti, pa hodijo počas brez naglice med vozovi in jim ne prihaja na misel, da bi se držali na strani ob hišah. Bilisotari okraj, kakršne je ljubil, nekončne, vijugaste ulice, ozki, nepravilni trgi, ogromne, četverkotne palače, ki takorekoč izginjajo v zbiti množini hiš kakor v poplavi. Tudi okraj ob Eskvilinu je tak: povsod s sivim peskom posute stopnice, vsake obrobjena z belim kamnom, močno vzbočeni klanci, terase, viseče druga nad d ru go, semenišča in samostani z zaprtimi okni liki mrtve liše, velik, gol zid, nad katerim se pne krasna palma v breznaženo nebesko modrina. Drugi večer, ko je raztegnil svoj izprehod še bolj do Kampanje, ob Tiberi navzgor od Ponte Molle, se je vrnil navdušen, ker se mu je razodela klasična umetnost, kakor je še nikoli ni užival. Ob brega je videl same Passinije — rumena, počasno tekoča reka, breg zarasel z bičevjem, nizke, štrleče čeri, katerih kredasta belina se odraža od rdečastega ozadja ogromne valovite, le od modrih gričev na obzoru omejene planjave, nekoliko ukornih dreves, na vrhu brega razvalina v praznoto zidajočega portika, in dolga vrsta belkastih ovac, ki so se prišle napajati, v tem ko se je ovčar z eno ramo naslanjal na hrast pa gledal. Bila je posebno krepka in trda, v enostavno ravno in plano črto stegnjena in z velikimi spomini čudovito oplemenjena lepota; še vedno so korakale rimske legije preko tlakovanih cest skozi golo Kampanjo, in še vedno je vladalo dolgo spanje srednjega veka in je prihajalo antično prebujenje v katoliški veri, ki je drugič napravilo iz Rima gospodarja sveta.

Neki dan, ko je bil Pierre obiskal Campo Verano, veliko rimsko pokopališče, je našel

Zoper nasilje na Hrvaškem.

Govor sodruga dr. Adlerja v poslanski zbornici

V sobotni številki »Zarje« smo prinesli vsebino znamenitega Adlerjevega govora v državni zbornici. Dnes ga prinašamo v celoti:

»Gospod ministrski predsednik je čutil potrebo, da je v uvodu svojega odgovora na interpelacije, izrekel ukor nemški socialni demokraciji zaradi njene interpelacije. Zopet nam je očital, da je interpelacija premalo spoštljiva. (Veslost). Nečem ministrskega predsednika zaradi tega preostro obsojati, ker lahko si mislim, da spada ta šolmaštovski poduk k ožjim dolžnostim poklica, ki ga mora izvrševati Vendar bi pripomnil: če zahteva po spoštljivosti še kdaj ni bila umestna, tedaj v tem momentu prav gotovo ni bila. (Res je). Spoštujem junaka; spoštujem modrega človeka; spoštujem vse, kar je dobro, sveto; ne spoštujem pa dninarjev, ki niso ne dobri, ne modri, ne junaški. (Viharno odobravanje). Kršenje ustave nikogar ne navdaja s spoštljivostjo (odobravanje) — in naj se že misli o osebah, ki ustavno niso odgovorne za to (veslost) in kliči: prav dobro! karkoli se hoče —, izbrati pa ravno ta moment očitnega kršenja zaprisežene ustave in zahtevati od nas spoštljivost, je tako močna drznost, da je ne spravi skupaj niti § 63 avstrijskega kazenskega zakona. (Viharno odobravanje).

Zakaj, gospoda moja, to za kar tukaj gre, ni junaštvo. Kakšna umetnost je, vdreti v brezbrambno deželo, ako imajo vojake, ki morajo biti vedno poslušni, ako imajo bajonete in kanone, ako imajo vislice, in če vsak hip lahko pokličejo rablja; kakšna umetnost je kakšno junaštvo je gazenje ustave, gazenje, ki je kos papirja, ako ne stoji za njo svoboda? (Viharno odobravanje in ploskanje). Za to ni treba poguma. Tudi dobrota ni. Ni dobrota nastopiti proti ubogemu ljudstvu, zatiranemu po krivdi vlade, one vlade, ki celo Avstrijo vlada na enak način čeprav ima različna imena, čeprav sedi v različnih krajih in različnih pisarnah, so vendar vsi skupaj solidarni. To je nepretrgana nit

nasilja skozi stoletja

(odobravanje), nasilja, ki se je maščevalo pri vseh narodih, in ne najmanj pri Jugoslovanih, ki so zaostali na vseh straneh, ki so bili siloma zadrževani v razvoju. To ni dokaz dobrote, dobrote, ki bi zbujała spoštovanje, ako kaznuje te najbednejše, brezbrambne s silo in besedolovstvom.

Ali je dobro, da se je to zgodilo ravno Hrvatom? Mi, ki smo v avstrijskem parlamentu bi lahko rekli, da je zgodovinsko važno dejstvo in da je — nečem reči pravičnega, bilo bi pretirano — zgodovinska kazen, da mora nastopiti avstrijski parlament tu na Dunaju za varstvo hrvaškega ljudstva, ki se je l. 1848, zlorabljalo, ko so si avstrijski narodi hoteli priboriti ustavo s krvjo. (Viharno odobravanje).

Posl. Daszynski: Drugič Hrvatje ne bodo storili kaj takega.

Dr. Adler: Upam, da so se izučili; zakaj narodi se uče iz zgodovine, monarhi nikoli! (Živahno odobravanje). Ali izziva modrost te naredbe naše spoštovanje? Kaj vendar hoče

zvečer ob Darijevi postelji zopet Celijo v Benedetini družbi.

»Kaj, gospod abbé, Vam je zabava hoditi k mrličem?« je vzkliknila mala princeznja. »Oh, Francozi, Francozi!« je nadaljeval Dario, katerega je bolela že sama misel na pokopališče. »S svojo ljubeznijo do žalostnih slik si namenoma kvirajo življenje.«

»Človek vendar ne uide resničnosti smrti, je blago odvrnil Pierre. »Najbolje je je gledati ravno v oči.«

Knez se je nenadoma razjezil.

»Resničnost, resničnost! Čemu neki? Če resničnost ni lepa, je ne gledam. Potrudim se, da ne mislim nanjo.«

Duhovnik je kljub temu mirno in ljubeznivo, kakršne je bil njegov način, razkladal, kaj ga je tako presenetilo: Snažnost pokopališča, praznična slika, ki mu je dajala jasno jesensko solnce, izredna krasota marmorja, potratno po grobovih razpostavljeni marmornati kip, kapele iz marmorja, spomeniki iz marmorja. Gotovo je bil to učinek edinega atavizma; ponosni mavzeleji iz Via Appia, bahava krasota, brezmejna ošabnost še v smrti je tukaj vnovič vzklikla. Zlasti na vrhu, kjer je imelo rimsko plemstvo svojo aristokratsko četrt, je bil kup pravih hramov, ogromnih podob, iz mnogih oseb sestavljenih skupin; tupatam izražajo obžalovanja vreden okus, ali izdati so morali za to pač milijone. A vse je bilo čudovito dobro ohranjeno, in nedotaknjena belina mramornatih figur med gromovjem in cipresami je bila prav posebno dražestna. Žarko poletno solnce jo je zlatilo, in nikjer ni bilo videti pege mahu, nikjer ni dež izgledal kamna, kar daje kipom po severnih deželah žalosten izraz.

Benedeta se je nalezla Darijevega neugodnega razpoloženja, pa je molčala. Končno je prekinila Pierrovo razlaganje in je dejala Celiji:

»Lov je bil torej zelo zanimiv.«

Tisti hip, ko je bil duhovnik stopil v sobo, je mala princesinja pripovedovala o lovu na lisico, kamor jo je bila mati vzela s seboj.

O, draga moja, nič na svetu ne more biti

dinastija na Hrvaškem, s kom bi se rada združila, pri kom išče simpatij? Včasih se mi dozdeva ogrski in zelo pogosto tudi avstrijski režim tak, ravno z ozirom na Hrvate in Srbe, kakor da bi z desno nogo grazil po Srbih, z levo po Hrvatih — a gazi pa venomer. Ta režim je nahujskal oba naroda drugega proti drugemu in sedaj je prijadral srečno tako daleč, da je izgubil vsako oporo, preje je saj stal na eni nogi tam dol — sedaj gazi po obeh, Ali je to modrost?

Dve vrsti nasilnih sistemov imamo: črno-rumeni in simpatični, tudi zeleno-beli-rdeči ni preveč simpatičen — na Hrvaškem pa čutijo sedaj prav prijetno melanžo obeh nasilnih sistemov (živahno veselost), in upam, da bodo imeli vsi dovolj. Torej to je ona modrost, ki naj nas navdaja s spoštovanjem? Ne! Ne moremo na narodih tam dol, obenem zločin, ki se je zgodil nam vsem. (Odobravanje.) V imenu solidarnosti vseh narodov, ki hrepene po svobodi (živahno odobravanje) in imenu solidarnosti vseh narodov, katerim je svoboda prvi pogoj za kulturni razvoj, protestiram.

Ali za nas ni odločilna le solidarnost, ne vodijo nas le čustva. Delamo tudi iz največjega praktičnega interesa. Prvič ni dobro, ako si dovoljuje vlade nekaznovano ekscese. Vsak greh rodi navado in avstrijska vlada, ogrska pa še celo sta v ustavljanju zločinov iz navade. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Kar se tiče izjemnega stanja, ga poznamo iz lastnih izkušenj, in socialni demokratje prav posebno simpatiziramo z onimi, ki so po njem prizadeti. Ali to moramo reči: kakor podlo in bornirano je izjemno stanje, kakor je neumno in proti vsaki razumni politiki ravno v tem slučaju; prenese se lahko. To tolažilo lahko damo Jugoslovanom: avstrijsko delavstvo je živel več kakor šest let v izjemnem stanju, vse svoboščine, ki jih ima delavstvo, so hoteli uničiti, ali izjemno stanje je le povzročilo, da smo se mogočno razvili in se naučili, da smo bolje izhajali iz izjemnim stanjem nego vlada z zakoni. (Živahno pritrdjevanje.)

Ali v zvezi temu je vsako izjemno stanje zločin, in kršenje ustave v takem obsegu je izjemno stanje in ni treba nobenega figovega lista za motivacijo. Celó dvojen zločin je, ker na Avstrijskem ne gre le za politično svobodo posameznih narodov, temveč da lahko žive narodi drug z drugim. Kar nas živi na Avstrijskem, zadene to močno, in velik interes imamo na tem, da se usodno vprašanje — ne govorim le o Avstriji — da se reši usodno vprašanje južnovzhodne Evrope, to je rešitev vprašanja, kako naj žive Jugoslovani med seboj in poleg Nemcev, ki so njihovi sosedi. Usodno vprašanje, o katerem ne vedo, če ga zamore rešiti Avstrija, bo morda dalj časa živel nego Avstrija in tudi ustvarjeno je tako, da bo Avstrija uničena, če ga ne bo mogla rešiti. (Živahno odobravanje). Usodno vprašanje vseh narodov v južnovzhodni Evropi se ne sme zastopiti, zavijati, spatičiti in njegova rešitev se ne sme onemogočiti s tem, da se nahujskajo narodi med seboj in da se z nasilstvom zapreči naravni razvoj.

Na Avstrijskem imamo na vse to neposredno le omejen upliv. Ker danes ne razmo-

trivamo avstrijska nasilstva, temveč ogrska, moram povedati, da se ne vlada na Ogrskem nič manj neumno in nič manj kratkovidno nego na Avstrijskem. Tenka plast mogotcev, »baronov«, izkorišča brezobzirno vso deželo in brezobzirno tlačí prebivalstvo. Boj Hrvatov za svoje pravice je odlomek iz tega boja. V momentu, ko protestiramo, se je zaključio poglavje iz te ogrske politične zgodovine.

nastopil je zopet bankerot.

Kakšna bo politika bodočega ministrstva, tega seveda ne vemo. Vemo le, da se bodo na Ogrskem le tedaj razvile uravnane razmere, kadar bo ustava na Ogrskem in Hrvaškem demokratična. (Pritrdjevanje). Vemo, da tudi na Avstrijskem ne bomo mogli živeti in da je brez rešitve pogubljeno neizmerno važno vprašanje naših narodnostnih zadev, dokler je na Ogrskem režim, kakršnega uporabljata gospoda Khuen in Cuvaj. Nijuu gospodarstvo ni le zločin nad Ogrji in Hrvatji, temveč tudi nad nami.

Socialni demokratje imamo dvojen, trojen vzrok, da se branimo proti temu izjemnemu stanju. Kakor zadene vse hrvaške stranke, tako zadene v prvi vrsti tudi hrvaško organizirano delavstvo in socialno-demokratsko stranko, ki je delavna krepko se razvijajoča in nikdar umirajoča stranka. Nič ni bolj nujnega za delavske organizacije in za gospodarski napredek delavstva, kakor časopisje, društva, sploh vse politične pravice. Ni slučaj, da je bila prva žrtev izjemnega stanja na Hrvaškem socialno demokratičen list, katerega so ustavili. Pono-vim: delavstvo je prizadeto in prvij rsti. Povem pa in upam, da to lahko rečem, delavstvo na Hrvaškem bo preživelo izjemno stanje in vsa nasilstva. Razbijalo se bo v kljub temu! (Odobravanje).

Gospoda moja, tako se vidi, kakor bi imel gospod ministrski predsednik neko slutnjo, da bi morali postati hrvaški dogodki tudi za avstrijsko vlado uvaževanja vredni. Saj mora razumeti, ker je jasno kakor beli dan, da v momentu, ko je hotela Avstrija na Balkanu aktivno nastopiti, ko je hotela anektirati in zasadiiti svoj prapor na Balkanu, ni ravno priporočljivo, da odda Avstrija tam svojo vizitko, na kateri je podpisani tudi gospod Cuvaj. (Veslost in žigospod ministrski predsednik).

Ali on pravi, da bo pričakoval »moment«, ko bo izpolnil to dolžnost, da bo zaznal čas, kadar bo treba nastopiti proti škodljivi reakciji ustavljanja. Bojim se, da prevdarja avstrijska vlada predolgo in da predolgo čaka. Vseeno pa priznamo, da je izjava ministrskega predsednika, da avstrijska vlada premišljuje, političen fakt. (Veslost.) To je vrednost, ki je pri nas nekaj redkega. Priznamo, da je v Avstriji že nekaj posebnega, kadar naša vlada premišljuje o tem, kaj se godi na Ogrskem. Nasprotno gledajo Ogrji prav ostro k nam in kontrolirajo, kaj delamo. Priznamo, da misli vlada: kadar pade vojvoda, mu mora slediti še plašč — če gospod Khuen telebne v prepad, mora gospod Cuvaj za njim. — Vse to radi priznamo. V zvezi temu menimo, da mora vlada započeti nekaj resnega, izrazitega in nekaj, ka se lahko konstatira. Skrajni čas je! Mi na Avstrijskem, mi zastopniki vseh avstrij-

Č je prišel zaupen znanec, se je zato takoj razvilo neskončno izpraševanje: Če je tega kaj videti, če se je zopet oni kaj pokazal, kako se je dovršilo ljubimkanje tretjega, če se mesto razburja zaradi kakšne nove aventure — same ničevnosti, vsakdanje marne, otročje, ubežne spletkarije, s katerimi je doslej trošil vso moško silo.

Celija, ki mu je rada donášala nedolžne čenče, je uprla vanj svoje čiste oči, svoje brez-dajne, zagonetne deviške oči, pa je po kratkem premoru nadaljevala.

»Kako dolgo to traja, preden je taka rana zopet zdrava!«

Je li to dete, ki ni imelo nobene skrbi raz-un ljubezni, ugenilo? Dario je v zadregi pogledal Benedeto, ki se je le smehljala s pokojnim licem. Ali mala princesinja je bila že zopet pri drugem predmetu.

»Oh, veste, Dario, včeraj sem videla na korzu damo —«

V neprimiliki je obmolnila, zakaj sama je bila presenečena, da je ušla ta opazka. Potem pa je kakor prijateljica iz mladosti, ki je počena v malih ljubezenskih tajnostih, pogumno nadaljevala:

»Da, lično damo, ki jo dobro poznate. Kljub temu je imela šopek belih rož v rokah.«

Topot ni Benedeta nič brzdala svoje veselosti, in tudi Dario jo je gledal smeječ. Prve dni ga je bila dražila stem, da neka dama nič ne vprašuje po njem. On se zaradi tega naravnega preloma pravzaprav ni nič jezil, zakaj razmerje mu je postajalo že sitno, in če tudi je bilo samoljubje lepega moža nekoliko užaljeno, je vendar z zadoščenjem zvedel, da ga je Toni-eta že nadomestila.

»Ej, kdor ni navzoč, nima nikoli prav«, je bilo vse, kar je dejal.

»Mož, ki je ljubljen, ni nikdar nenavzoč«, je odvrnila Celija z resnim in čistim obličjem. Ali Benedeta je vstala, da bi popravila blazine za hrbtom okrevajočega.

»Pusti, pusti, Dario, vsa beda je pri kraju. Obdržim te, in nikogar več ne boš imel ljubiti kakor mene.«

skih narodov potrebujemo, da poseže naša vlada vmes, ne proti ogrski vladi, ki bo že poginila na lastnih grehah, potrebujemo zato, da vidijo narodi na jugu in da jim je dejstvo jasno pred očmi, da je prisilil avstrijski parlament avstrijsko vlado k izpolnitvi dolžnosti. Dolžnost solidarnosti do narodov, dolžnost, da za- branimo in protestiramo proti zločinu, ki se je izvršil nad temi narodi, ki ima lahko tudi za nas hude posledice. Avstrijski parlament in z njim tudi mi, izpolnjujemo le svojo dolžnost, ako povemo ljudstvu, ki je ogroženo z zločini, da smo z njim solidarni, da bomo vse storili, da izpolni vlada svojo dolžnost. (Viharno odo- bravanje.)

Nemški militarizem.

Minuli pondeljek so bile članom nemškega državnega zbora predložene vojaške predloge. Šele 1. 1911. se je prezenčno stanje zvišalo za 11.000 mož. To je pomenilo za državo večji iz- datek 140 milijonov za prihodnjih pet let in sedaj, po enem letu, se nalaga nemškim držav- ljanom nova vojaška predloga, ki bo za leto od 1912 do 1917. zahtevala nadaljnjih izdatkov ma- lenkost 440 in pol milijonov mark. Razen tega pa se bo za leta 1912. do 1917. zahtevalo še za vojno mornarico nadaljnjih 210 milijonov mark. Tako bodo povišani vojaški izdatki za leta 1912. do 1917. znašali nič manj in nič več nego 650 in pol milijonov mark, na leto okroglih 112 mi- lionov mark.

Izdatki nemškega militarizma znašajo vštevši obrestovanje dolgov, kolonialne izdatke in inva- lidne in pokojninske sklade že tako več nego 1600 milijonov mark na leto. Ti izdatki se bodo sedaj, kakor je razvidno iz vojaških predlog po- večali predvsem za omenjenih 112 milijonov. K temu pridejo še povišani izdatki, ki so se morali za vojsko po vojnem zakonu iz leta 1911. in za mornarico po sedaj obstoječem mornariškem za- konu že od sedaj dovoljevati v rednem proračunu. V celem bo Nemčija v par letih dosegla letni vojaški proračun približno 1800 milijonov mark.

Pri tem pa še ni v novem vojaškem prora- čunu ne duha ne sluha o objavljenem zvišanju vojaških plač. Tudi novi proračun določuje samo dosedanje plače 7920 mark za prostaka. Ker pa bodo morale meščanske stranke že zaradi lepšega vztrajati pri tem, da se vojaške plače povišajo in bo v to vlada tudi gotovo privolila, da pokaže tudi za prostega vojaka nekoliko skrb, se bodo trajni letni izdatki povišali še za nadaljnjih 20 milijonov mark.

Kako pa misli nemška vlada o pokritju teh ogromnih izdatkov? Njen račun je naravnost ču- dovit. Sugerirala bi rada to mnenje, da se bo dalo z odpravo špirtinega kontingenta, z odpravo premij žganjarskim baronom v znesku 36 milijonov pokriti povišani zahtevek okroglih 150 milijonov mark na leto. Zaeno z vojaško predlogo objavl- jena predloga o pokritju računa namreč za leto 1912. na 45 milijonov mark večjih dohodkov na carinah in davkih, na 15 milijonov večjega pre- bitka železnice in poštne uprave in končno na to, da se bodo izdatki za obrestovanje dolgov zmanjšali za 10 milijonov; v celem računa torej predloga na 70 milijonov večjih dohodkov. In teh 70 milijonov večjih dohodkov se šteje enostavno tudi za leta 1913 do 1917. K temu naj pride potem še onih 36 milijonov, ki jih prinese od- prava špirtin premij, in pa prebitki iz let 1911. in 1912. To vse skupaj naj zadostuje, da se po- krijejo povišani vojaški izdatki.

S temi novimi izdatki za oboroževanje pa pade predvsem v vodo ves lepi amortizacijski načrt, ki je bil podlaga državne finančne reforme leta 1909. To vlada v ofiicelni spomenici o po- kritju indirektno sama priznava. V tej spomenici pravi, da se bodo morale pri finančnem gospo- darstvu tudi za naprej varovati osnove štedljivega gospodarstva, ako naj se bistveno ne omeje iz- redni izdatki in pa amortizacija. Predpogoj k temu je dalje, da se sodobni gospodarski položaj ne poslabša in da ne nastanejo za državo nobene nove zahteve. Ako se ta predpogoj ne izpolni, potem bi morala država gledati, da poišče novih dohodkov ali pa da popust posameznih davkov popolnoma ali pa vsaj deloma odložiti za nekaj let.

Važno je to, da računa nemška vlada za vso bodočnost s samimi ugodnimi proračunskimi za- ključki kakor so bili v poslednjih letih. Vlada računa torej samo z leti najugodnejše konjunktore. Kaj pa v slučajih gospodarskega zastoj, gos- podarskih kriz? Ravnokar premagana gospodarska kriza bi morala nemško vlado prepričati, da pri- neše najmanjši popust gospodarske napetosti lahko stotine milijonov izgube na dohodkih. Treba je, da pride ena sama kriza nad Nemčijo, pa se zruši vsa računsko stavba vemške vlade v prah.

Po vsem tem pa je treba upoštevati še to, da bodo fiktivni izdatki za militarizem še večji, nego so preračunani v novih brambnih predlogah. Saj vemo, v koliko se je gradnja ladij od leta 1900 podražila. Takrat je stala vojna ladja 20 milijonov, danes stane 50 milijonov in še več. Tako bodo izdatki za vojne ladje naraščali tudi še vnaprej. Razen tega vemo, kakšne stroške bo v treh ali štirih letih povzročil zračni militarizem. Saj so njegove zahteve že danes precej velike. Militaristične zahteve pritiskajo torej Nemčijo vkjub 500 milijonskemu prirastku po zadnji fi- nančni reformi v zmerom prekernejši položaj predvsem pa zavirajo napredek države in socialno- političnem in kulturnem pogledu. Kajti vsak mi- lion, ki se vrše militarizmu v žrelo, je izgubljen za pametne namene.

In kaj se s tem razsipavanjem doseže? Zmerom nasprotno tega, kar se namerava. Vsaka nova ladja, ki jo zgradi Nemčija, nažene druge države, pred vsem Francijo in Angleško v blazno tekmo. Vsako najmanjše ojačenje armade rodi takoj opicije posnemanje sosedu. In tako gre to blazno oboroževanje na vseh koncih in krajih naprej ad infinitum. Vsa takozvana obramba proti „vnanjemu sovražniku“ je danes en sam circulus vitiosus. S povečevanjem militarizma se v resnici ne krepi podorna sila nobene države, pač pa se z njim ovira kulturni razvoj širokih mas.

Vsi tisti, ki imajo na Nemškem kakršenkoli interes na militarizmu, predvsem železarski ma- gnati in vojaško plemstvo, ki je identično z

agrarnimi junckerji, bodo seveda z navdušenjem glasovali za nova vojaška bremena, morda jih bodo po vzoru našega patriotičnega petoliznika dr. Šušteršiča proglasili celo za preskromna. Ves kapitalistični razred ima končno interes na po- večanem militarizmu, ker vidi v njem povečano varstvo razrednih privilegijev. Zato bodo vsi ti z največjo udanostjo zmerom in povsod aporirali še tako blazne besede militarističnega moloha. Seveda jim morajo to navdušenost in udanost, ki jim segata samo do žepa, plačevati drugi, revno delavsko ljudstvo. Fevdalna aristokracija in meščanstvo militarizem potrebuje, navdušu- jeta se zanj, toda njegova bremena znata, naj si bo potem v Avstriji ali Nemčiji, v Rusiji ali Franciji, vsikdar spretno zvaliti na — revno ljudstvo. In vse kaže, da bo tudi za to vojaško predlogo moral plačati račun predvsem nemški proletarijat. Bivši finančni tajnik Wermuth se je bavil z načrtom davka na dedščine. Nakopal si je s tem sovraštvo vesoljnega junckerstva, ki mu je militarizem vse, le plačevati noče zanj. In danes se nahaja Wermuth med penzionisti... In prepričani smo lahko, da jim tudi načrt o od- pravi premij na špirit, kakor ga predlaga državni kancelar, ne bo skril lasu. Gospodje bodo že znali poskrbeti, da bo nosil stroške žganjarskega bloka — revni konsument. Patriotična gospoda je pač povsod enaka.

Velikanska avtomobilska ne- zgoda na Dunajski cesti.

Ena oseba mrtva, tri težko in ena lahko po- škodovana.

Snoči ob 11. zvečer se je na Dunajski cesti pred artiljerijsko vojašnico zgodila velika avto- mobilska katastrofa, ki je uničila mlado živ- ljenje in ki je nevarno poškodovala tri osebe. O nesreči, ki se je bliskoma raznesla po vsej Ljub- ljani, smo dobili naslednje informacije:

Izlet na Posavje.

Snoči okolo 10. je napravila družba, obsto- ječa iz g. Janeza Rojine, kleparja iz Šiške, kro- jaškega mojstra g. Josipa Rojine in njegove so- proge, g. Čamernika in 14letne edince gostil- ničarke g. Keržičeve v Sp. Šiški, gđc. Mici Ker- žičeve, avtomobilski izlet na Posavje.

Nesreča ob povratku v Ljubljano.

Družba se je kratek čas ustavila v Aleševi gostilni na Ježici in se nato vrnila v Ljubljano. Pri zadnjem oddelku artiljerijske vojašnice je prišel avtomobil, ki ga je vodil g. Čamernik, naspoti neki Posavec z mesarskim vozom, ki je imel v zad desko s številko 18 na eni in s številko 99 na drugi strani, na sredi pa začetni črki B. P. Voz ni imel luči, kakor predpisuje cestno-policijski red. Šofer g. Čamernik je voz zapazil v daljavi 15 metrov in se ni mogel več izogniti. Avtomobil je s tako silo zadel ob voz, da sta zadnji dve kolesi odleteli na desni hod- nik za pešce. V sled silnega karambola je gospo- dična Keržičeva, ki je vsled pomanjkanja pro- stora sedela na kolenih g. Rojine, odletela z avtomobila na konfin.

Strašen učinek.

Gđc. Keržičeva je padla tako nesrečno, da je udarila z glavo ob cestni konfin. Spodnja če- ljust je bila razcepljena, na desni strani ji je po- čila lobanja in si je zlomila nogo; iz ušes, očes, nosa in ust ji je privrela kri. Obličje ji je bilo popolnoma spačeno. Še živo so jo prenesli top- ničarji v marodno sobo, kjer jim je umrla na rokah. Prenesli so jo v mrtvašnico k sv. Kri- štofu.

G. Karel Čamernik in g. Josip Rojina sta si tako močno pretresla živce, da jima je odpove- dal glas in ni mogla policijska komisija, ki je došla na lice mesta, iz njiju spraviti niti be- sedice.

G. Janezu Rojini se je ulila kri in mu je zdravnik dr. Illner podelil prvo pomoč. Njega in njegovo soprogo so takoj odpeljali v deželno bolnico.

Konfin, ob katerega je zadel avtomobil, je odbit.

Voznik je pobegnil.

Voznik je po nezgodi pobegnil. Vojaška pa- trulja, ki ga je šla iskat, je našla polomljen voz kakih 400 korakov od topničarske vojašnice, voznika pa ni bilo nikjer: pobegnil je s konjem domov in ga doslej niso še izsledili.

Policija je alarmirala dve orožniški pa- trulji, ki sta ga šli na konjih iskat.

Nesrečna mati.

Takoj po nesreči se je neki izvožček odpe- ljal v Sp. Šiško, da sporoči nesrečni materi, gospe Keržičevi, z vso obzirnostjo udarec, ki jo je zadel. Mati je takoj zaslužila nesrečo in se je odpeljala v spremstvu dveh gospodov na kraj nesreče. Prosili so jo, da naj se potolaži in vrne domov. Dejala je, da vse ve in da je hotela viditi hčerko. Nezvestna se je zgrudila in so jo odpeljali domov, toda čez nekaj minut se je zopet vrnila, na kar ji je policijska komisija do- volila vstop k mrtvi hčerki. Ko jo je ugledala, je zaihtela in omedlela in so jo nezvestno od- peljali domov. Z nesrečno materjo, ki jo je zadel tako krut udarec, sožaluje vse prebivalstvo.

Ali sem „Zarji“ že pri- dobil novega naročnika?

Ljubljana in Kranjsko.

— Nesmrtna blamaža. S sobotno konfiska- cijo je ustrelil g. državni pravdnik brezprimer- nega kozla. Izrecno smo pripomnili, da gre za interpelacijo, dasi judikatura najvišjega sodišča ne terja imunitetne klavzule — ker pač po- znamo slepo komodnost državnih birokratov, opustili smo vsak komentar in prepustili komi- tentarje čitateljem samim — ker poznamo tesno- prsnost in občutljivost, ki odlikuje to gospodo. Državnemu pravdniku smo šli na roko, kar se je le dalo; vzlic temu se je s trudom in težavo dokopal do blamaže, ki mu je prav krepko

obvisela na rami. Tudi v pravniških krogih ljubljanskih je zbudila ta nesposobnost obilo veselosti! Ampak poleg te vesele strani ima vsa afera še svojo resno plat. Skandal brez para je, da je ljubljansko časopisje izročeno človeku, ki v zakonih ni trden in o katerem se ne da z ab- solutno gotovostjo izpovedati, če zna čitati in če je pri zdravi pameti. Poskrbeli smo, da se tudi v parlamentu čuje beseda o tem nezmo- gem in za državnopravniške posle povsem ne- porabnem človeku!

— Klerikalci in g. Kalan. Fanatičnejši ka- kor apostelni je hodil g. Kalan, svetla zvezda naših antialkoholikov, po deželi in povsod ozna- njal abstinenco ali vsaj zdržnost. Pričakovati bi bilo, da bi ga pri tem stremljenju podpirali tudi klerikalni voditelji sami, ko imajo vendar tako pogosto na jeziku, kako veliko jim je na tem, da omeje pijančevanje in ki razne davke na žganje in druge opojne pijače tako dosledno opravičujejo ravno s tem, da se bo na ta način znatno preprečilo alkoholno ekscidiranje. Godi se pa ravno nasprotno. Mesto priznanja in pod- pore klerikalci Kalana naravnost preganjajo. Na njihov pritisk je moral odložiti uredništvo „Zlate Dobe“, vsled česar je to glasilo abstenen- tov prenehalo izhajati, moral je odložiti tudi predsedništvo organizacije abstinentov itd. — Na zadnjem občnem zboru protialkoholne učil- teljske zveze so klerikalni učitelji sami to po- četje silno ožigovali in predlagali ostro resolu- cijo na večino deželnega odbora. Pozneje so vse to — saj so pač pravi kimavci — ublažili in zlezli pod klop. Značilno je to dejstvo ven- dar, ker se je ravno „Slovenec“ že tolikokrat tako vehementno zaganjal v socialno demokra- cijo in v „Zarjo“, češ da smo mi zaščitniki pi- jančevanja. Hinavec!

— Socialni pregled zagorskega proleta- riata. Zelo prešeren napis! Opazite ga že tretjo soboto v „Slovenskem Narodu“, kamor so se za- tele tri, štiri osebe iz Zagorja ob Savi, ki ho- čejo kljub bratskemu objemu s tem meščanskim listom veljati še za dobre in celo zgledne so- cialne demokrate. Že ko se je prvič zablestel v „Slov. Narodu“ ta bahavi in nesmiselni — ne- smiselni zato, ker razodeva, da njegovi pisci ne znajo niti socialistične abecede — napis, so za- vedni, že dolgo organizirani zagorski sodrugi so- glasno izjavili, da ni pisal tistih stvari nihče dru- gi, kakor liberalci, zakaj zavedali so se od vsega začetka, da socialni demokrat nima ničesar iskati v liberalnem, meščanskem listu in zlasti ne v tistem listem, ki je še pred nedavnim časom be- sno napadal zagorske socialiste. In to mnenje je tudi pravo! Ako se šteješ socialnega demokrata, pa ti morda kaka stvar v stranki ni povšeči, te- daj se ne boš obračal do nasprotnika, ampak do pristojnega mesta v lastni stranki. To je tako očitno pravilo, da ni treba izgubljati o tem na- daljnih besedi. Če pa ravnava nasprotno, tedaj si se odločno pregrešil zoper socialno demokratično stranko in tvoj korak se mora obsoditi. Zdaj pa se povrnimo k temu imenitnemu „socialnemu“ pregledu! Povsem v nasprotju z bahavostjo za- glavja ne najdeš pod njimi izjavi pravic prav- nič družega, kakor čenčave osebne napade. So- cialni pregled zagorskega „Narodovega“ kores- pondenta sestoji torej predvsem iz osebnih na- padov. Ali se hoče dopisnik „Slovenskega Na- roda“ norčevati iz zagorskega delavstva, ali pa je toliko omejen, pa misli, da so osebni napadi najvažnejše delo za povzdigo socialnega položaja zagorskih delavcev? Korespondent „Slov. Naro- da“ je tičal skrit za grmovjem, pa je kričal v svet, da je „opozicionalni socialist“. Ampak v zadnjem sobotnem „Narodu“ je iz svojega skro- višča zelo neprevidno pomolil glavo, in glejte, v njem smo spoznali vnetega liberalnega prijatelja. Mož se namreč jezi, da je sodrug Cobal bojeval odločen boj proti zanikni zagorski liberalni kliki. Za tem grmom tiči zajec! „Slovenski Narod“ je samo zategadelj s tako ljubeznijo odpril postore osebni čenčavostim iz Zagorja ob Savi, ker bi rad nalovil v kalni vodi na svoj liberalni trnek par naivnih ribiči!

— Znat' se mora. Ko je tabačna režija lan- sko leto tako silno podražila svoje izdelke, je tolažila kadilce s tem, da bo postala kvaliteta tobaka mnogo boljša. Tabačna režija ni na iz- boljšanje kvalitete resno mislila, pač je pa za- čela varati kadilce na ta način: preje je bilo napisano v okrajšani obliki na vsakem zavitku cigaretnega tobaka ime tovarne, n. pr. Ljub- lijana, Celovec, Hainburg itd. Sedaj nimajo za- vitki več tih imen, ampak številke, n. pr. 20, 27, 38, 34 itd., ki se vedno menjajo. Na podlagi prejšnje označbe si je izbral kadilec tabak, ki mu je bil najbolj všeč. Posledica tega je bila, da se je v trafikah prodalo ene vrste tabaka več nego druge. Da bi si ne mogel kadilec nič več izbirati tabaka po lastnem okusu, je režija upel- jala ničvredno prevaro in pričela z numerira- njem, in to prav uspešno. Sedaj lahko kadilec dolgo išče, preden dobi tabak, ki mu je všeč. Ko pa enkrat z zadovoljstvom dobi pravo šte- vilko in zahteva prihodnjo v trafiki isto, izve, da je tabak z zahtevano številko že popolnoma razprodan. Sedaj mora seveda iskati iznova. Tabačno režijo bi prav nič ne veljalo, ako bi želje kadilcev upoštevala v toliko, da bi pro- dajala zavitke s stalno označbo in da bi v vseh tovarnah vpeljala najboljšo metodo za priprav- ljanje tobaka. Tabačna režija dela namenoma, da proda neenakovredne izdelke vseh tovarn. Ker se tabačni režiji ni treba bati nobene kon- kurence, zato dela s kadilci, kakor se ji ljubi.

— Novomeška podružnica „Vzajemnosti“ priredi svojim članom v četrtek 25. t. m. pre- davanje, in sicer bo predaval sodrug dr. Jelenc o temi: **Kateri šš kaz. zakona so delavcem naj- bolj nevarni?** Ker je tudi za delavce jako po- trebno, da vedo, kje in v kateri paragrafi preže ne- prestano nanje, se cenjeni sodrugi predavanja udeležijo gotovo polnoštevilno.

Prvi majnik novomeški sodrugi letos še ne bomo poznali v večjem stilu; v gostilni g. Šegedina (prej Medved) na Loženski cesti bo 1. majnika zvečer sestanek, katerega dnevni red se glasi: Delavstvo in 1. majnik.

— Dolgovi ubeglega Bončarja. Že dosedaj je pri upravitelstvu konkurzne mase ubeglega Bončarja zglašenih za kakih 620.000 K terjatev. Med drugimi imajo dobiti Eskomptna banka v

Gradcu na knjižnih terjativah 225.581 K in na meničnih terjativah 66.911 K; Diskontna družba v Gradcu 145.586 K, A Bončar ml (ubeglega brat) 124.000 K, ravnatelj deželne banke Rašica 31.150 K, S. Gruška v Ljubljani 15000 K, firma Reisner v Gradcu 16000 K, Fr. Petrc 2353 K, Viktorija mlin 7580 K in posojilnica v Kranju 74177 K. Poleg teh upnikov se je oglasilo še več drugih z manjšimi zneski. Koliko znašajo aktiva še ni dognano.

— S trebuhom za kruhom. Dne 19. t. m. se je z južnega korodvora odpeljalo v Ameriko 45 macedoncev in Bolgarov in 20 Hrvatov, na- zaj je pa prišlo 30 Slovencev in 70 Poljakov. 200 Italijanov se je odpeljalo na Ogrsko.

— Samomor. V soboto po noči se je obe- sil na podstrešju svojega stanovanja kočjaž prejš- njega ljubljanskega župana. Zvečer je še prišel v neko gostilno na Poljanski cesti in popil precej vina.

— Smrznil je. V Sopotnici pri Škofji Loki je zmrazil pred dnevi v gozdni bivši posestnik Martin Rutar, vulgo Removšek. Zjutraj so ga do- bili mrtvega. Ponoči je snežilo in pomrznilo. Udan je bil žganju.

Štajersko

— Hudodelec kapitalizem. Dne 15. t. m. dopoldne je zgrabil na pralnici premoga trbo- veljske premogokopne družbe blizu postaje Tr- bovlje stroj komaj štirinajstletnega fanta za desno roko in mu jo je med ramenom in kolenom v pravem zmislu besede zdobil, tako da mu je le še na koži obvisela. Fantu, ki so ga odpeljali v ljubljansko bolnišnico, bodo morali gotovo pri ramenu roko odrezati, tako da bo ubogi revež ostal za celo svoje življenje za delo nesposoben pohabljenec. Ta slučaj z bengalično lučjo osvet- ljuje, kako brezvestno ravna trboveljska premogo- kopna družba z življenjem in zdravjem pri njej vposlenih delavcev. Izkoriščanje delavcev te dru- žebe presega vse meje; k strojem, ki vsled svoje nevarnosti zahtevajo največjo previdnost in spre- nost, postavlja komaj šoli odrasle otroke, samo da ni treba plačevati skušenega delavca. Kaj to mar trboveljski premogokopni družbi, da uniči s svojo nevkročno štedljivostjo mlademu člo- veku vse življenje. Da trpi rudniška oblast v Ce- lju otroke pri tako nevarnih strojih, je škandal brez primere in je skrajni čas, da se mu napravi konec za zmerom.

— Zgorel. V Planini pri Framu je zgorela kočja kmeta Janeza Lednik. V ognju je našel smrt 67 let stari najemnik in kolar Anton Pliber- šek. Mož je bil gluhi. Kako je ogenj nastal, ni znano.

— Na brata. Dvajsetletni posestniški sin Jože Verstovšek iz Dedjevasi pri Brezicah se je sprl s svojim očetom, ker mu oče ni pustil ob- leči svoje suknje. Vsled iega je začel razsajati. Oče in drugi sin sta ga nato položila na tla in oče mu jih je pošteno naložil. To ga je tako ujezilo, da je tekel iz hiše, vzel koso in prišel z njo nazaj v sobo. Vrgel se je na brata Janeza in mu zapilil koso v prsa. Za svoje dejanje se je moral zagovarjati pred eejskim okrožnim so- diščem, ki mu je prisodilo štiri mesece težke ječe.

— Obstrlil se je. Pred nekaj dnevi je hotel v Dreveniku streljati s pištolo dninar Ed- vard Kremenšek. Ko je sprožil, se je stara pištola razletela in naboj je Kremenška zadel in ga tako hudo ranil, da so ga morali spraviti v celjsko bolnišnico.

— Dvakratna detomorilka. Pri Sv. Lenar- tu so aretirali zasebnico Marijo in njeno hčerko Frančiško Rozmanovo zaradi dvakratnega de- tomora. Frančiška Razman je služila namreč za dekle pri osebni Mariji Schilcher, Zabela je z njenim sinom ljubavno razmerje. Ko je do- bila prvega otroka, nipočkalca nikogar k poro- du in je otroka zadušila. Ko je truplo hotela od- nesti njenamatinapokopališče, jo je Schilcherje- va peljala v klet, kjer sta dete zakopali. Dete so tudi pri preiskavi našli v malem zaboju precej globoko pod zemljo. Dekle je služilo dalje go- spodinji in sinu, in kmalu je prišlo drugo dete. Tudi to dete je takoj po porodu umrlo, in so ga takoj pokopali. Sumijo, da je tudi to dete zadu- šeno. Uvedli so strogo preiskavo.

— S krampom. Pred par dnevi sta bila za- poslena pri delu v vinogrodu pri St. Juriju ob južni železnici 24letni kočar Karol Rančan in 20- letni Janez Dolar, ki je znan kot velik pretepač in divji lovec. Po končanem delu sta šla proti domu. Ko sta prišla v vas Goro, je udaril Ran- čan Dolarja s krampom po glavi tako, da se je s krvjo oblit zgrudil nezvesten na tla. Dolarja so nezvestnega spravili v celjsko bolnico, Ran- čana pa v zapor.

— Nasilni pijanci. V gostilni Franca Klamp- nerja v Novi vasi pri Mariboru so pili in ple- sali dninarji J. Kelh, Jakob Sluga, Janez Arnel in brata Janez in Jernej Nežman iz Tezna. Ko so bili že precej vinjeni, so začeli razsajati po gostilni in v druge goste vrče metati. Pri tem so bili ranjeni Antonija Danko, Anton Ogrizek in Franc Stopinšek. Ko jih je gostilničar nato spravil iz gostilne, so pobili vsa okna na go- stilniški sobi in metali v sobo kamenje. Tudi hišna vrata so razbili. Morali so priti orožniki, ki so razgrajče zaprli.

Koroško.

— Zagonetna smrt. Na železniškem tiru v celovškem predmestju so našli truplo posestnika Simona Vodaka. Imel je popolnoma odtrgano glavo. Vodak je pred kratkim podedoval večjo vsoto denarja in je živel v dobrih razmerah. Do- sedaj je še neznan, ali je izvršil samomor ali se je ponesrečil.

Trst.

— Samomor Lloydovega mašinista. Stro- jnik Henrik Stafuza z Lloydovega parnika „Car- niolia“ je na vožnji iz Reke v Trst skočil v morje in utonil. Nesrečnik je že dolgo, a brezuspešno tožil o šikanah tehničnega nadzornika Dusiča. Neposredno pred samomorom je pisal Stafuza predsedniku tržaške krajne skupine pomorskih strojnikov v pismu, v katerem mu naznanja, da ga je Dusič pognal v smrt. Vodstvo transportnih delavcev je zaman posredovalo pri „Lloydove“ ravnateljstvu Frankfurterju in pri predsedniku Der-

Dunaj, 21. aprila. Včeraj so se ves dan posvetovali v zbornici hrvaški poslanci iz obeh državnih polovic o razmerah na Hrvaškem. Povedarjala se je potreba najostrejšega boja v dunajskem in budimpeštanskem parlamentu ter v avstrijskem in ogrskem parlamentu, ako ministrski predsednik Lukacs takoj ne stori potrebnih korakov za odpravo sedanjih nezakonit-

tih razmer. Sklenilo se je, da ostanejo zastopniki Hrvatov na Dunaju, v Zagrebu in Budimpešti v stalnem stiku med sabo in se informirajo o vseh važnih dogodkih. Obenem so razglasili včerajšnje konferenco za **permanently**, ki se bo od slučaja do slučaja posvetovala na Dunaju o skupni akciji.

OGRSKA KRIZA. Lukacseva avdencia.

Budimpešta, 19. aprila. Lukacs je bil danes pri cesarju in mu razložil svoj načrt za razrešitev parlamentarne krize. Cesar si je odločitev pridržal.

Lukacs — ministriški predsednik.

Dunaj, 20. aprila. Cesar je imenoval Lukacsa za ogrskega ministrskega predsednika in mu je poveril sestavo novega kabineta. (Ladislav pl. Lukacs je začel svoje parlamentarno delovanje leta 1878, star 28 let. Wekerle ga je poklical za ministerialnega tajnika v finančno ministrstvo in po odstopu Wekerle je prevzel leta 1895. Lukacs sam vodstvo ogrskih financ. Že leta 1902. so ponudili Lukacsu ministriško predsedstvo, a ga je odklonil in je obdržal finančni portfelj do odstopa vsega Tiszovega kabineta 1905. Odtlej so Lukacsa ponovno imenovali za kandidata ogrskega ministrskega predsednika, zlasti pred imenovanjem grofa Khuena Hedervarya za ministriškega predsednika. Januarja 1910. je vstopil Lukacs v Khuenov kabinet, kjer je ostal do sedaj.)

Novi kabinet.

Budimpešta, 22. aprila. Lukacs si je obdržal poleg ministrskega predsedstva ministriški portfelj a latere, hrvaški minister je Josipovich, finančni minister je dosedanj državni tajnik dr. Ivan Telecsky, vsi ostali člani Khuenovega kabineta pa so v Lukacsevem kabinetu ohranili prejšnje portfelje.

Lukacsev program.

Budimpešta, 22. aprila. Lukacs bo označil v svojem programnem govoru **volilno reformo** za najnujnejšo zadevo parlamenta. **Brambne predloge** naj se rešijo kolikor možno naglo, eventualno z nekaterimi stilističnimi spremembami. **Hrvaško vprašanje** naj se reši konstitucionalno. Lukacs je izjavil v razgovoru, da se snidejo **delegacije koncem aprila** in bodo obravnavale o precej dolgotrajnem začasnem proračunu.

Opozicija in Lukacs.

Budimpešta, 22. aprila. Opozicijski listi pišejo večinoma v prijaznem zmislu o Lukacsevemu imenovanju za ministriškega predsednika.

PONAREJENI BANKOVCI.

Nikaki falzifikati?

Berlin, 22. aprila. »Lokalanzeiger« poroča, da avstrijski nepravni 20kronski bankovci niso nikaki falzifikati, ampak da so bili slabo izdelani.

KIJEVSKI PROCES.

Protest ruske intelligence.

Peterburg, 22. aprila. Vsi listi prinašajo protest ruske intelligence proti kijeviskemu ritualnemu procesu.

STAVKUJOČE DELAVCE SO POSTRELJALI 270 mrtvih, 250 ranjenih.

Peterburg, 21. aprila. V zgornji dolini sibirske reke Lene so mnogoštevilni zlati rudniki, izmed katerih so najbogatejši last ruskega carja. Delavstvo v teh rudnikih je bilo izkoriščano do skrajnosti. Slednjič je bilo suženjske udanosti konec in delavci so stopili v stavko. Ruske oblasti niso niti z mezinem genile, da bi vplivale na poravnavo med stavkujočimi in podjetniki, pač pa so podnetile razburjenost rudarjev s tem, da so dale aretirati voditelje stavke. Delavci so se zbrali pred jetnišnico in so demonstrirali povsem mirno proti zaporu svojih tovarišev. Nenadno je pričelo vojaštvo streljati, ne da bi dalo preje kakršnokoli svarilo. Učinek je bil strašen. Strelilo so ubili 270 delavcev, 250 pa so jih ranili. Med mrtvimi je tudi 5 žen. Vojaki so porabili vse strelivo. Ruska vlada prikriva nezasišano grozodejstvo svojih lakajev.

KATASTROFA NA ATLANTSKEM OCEANU.

Beg predsednika družbe.

Novi Jork, 22. aprila. Predsednik družbe White Star Line je hotel na ladji »Febric« pobegniti, a so ga pravočasno zadržali. Predsednik je nato protestiral, da ga hočejo siloma zadrževati v Ameriki. Beg predsednika je v zvezi s preiskavo, ki se še vedno nadaljuje.

Astorjeva žena.

Novi Jork, 22. aprila. Astorjeva žena živi in je bila zasilana. Popotniki s »Titanica« pripovedujejo, da je bil v soboto pred katastrofo na ladji požar premoga v šotah, ki je povzročil, da »Titanic« ob katastrofi ni mogel ohraniti ravnotežja.

Popis katastrofe.

Novi Jork, 20. aprila. Rešeni popotnik »Titanica«, Beasley, pripoveduje: Ko je zadel parnik ob ledenik, sem začutil lahke sunek. Kmalu sem zaslišal povelje: Vsi popotniki z rešilnimi pasovi na krov! Vsi smo sledili temu povelju. Bil je mir, nikjer panika. Opazili nismo nič, iz česar bi bili sklepali na nezgodo. Ladja je bila mirna. Spustili so čolne. Mornarji so stali poleg in opazili smo na njih nekaj resnega. Možje

so odstopili, žene so šle v čolne. Več žen se ni hotelo ločiti od možja, ki so jih morali močje siloma pahnuti v rešilne čolne. Ves čas ni bilo niti sledu o neredu ali gneči pri čolnih. Šele ko je izginil čoln z ženami in otroci v temo, so pozvali možje, da gredo v čolne. Tudi to se je zgodilo povsem mirno. Ko sem stopil jaz v čoln, je bilo ob 1. zjutraj. Noč je bila mirna, nebo posuto z zvezdami. Ob 2. zjutraj se je začel »Titanic« nagibati, luči so ugasnile. Slišalo se je hreščenje strojev. Čez pet minut se je ladja močno nagnila in izginila pod vodo. Obenem je planilo v jasno noč obupno kričanje ljudi, borečih se v ledenih valovih za svoje življenje.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Živila za Carigrad.

Carigrad, 21. aprila. Mestna prefektura razglša, da je vlada pravočasno poskrbela za zadostno oskrbo mesta z živili in je nakupila po državnih skladiščih dovolj moke, žita in drugih živil. Prebivalstvo naj ne bo v skrbeh. Tiste osebe, ki bi dražile kruh ali bi vznemirjale prebivalstvo z vznemirjajočimi vestmi, bodo izročili vojnemu sodišču.

Ojačenja.

Rim, 21. aprila. Sinoči so odšli v Neapelj oddelki pehote, berzaljerov in ženijskih vojakov, da se vkrcata v Libijo.

Napad na Gargareš.

Tripolis, 21. aprila. Sinoči je obstreljevalo 200 Arabcev Gargareš. Italijani so jih razkropili s streljanjem topov in pušk.

Italijani bombardirajo.

London, 22. aprila. Italijani so bombardirali mesto Laškata na Samu. Škoda je majhna, ranjen ni nihče.

Italijansko brdovje.

Pariz, 22. aprila. Okolo Roda je križarilo 7 italijanskih bojnih ladij in 3 torpedovke. Čez tri četrt ure so odpule proti Tenedu.

Utrjevanje Soluna.

Solun, 22. aprila. Dasi razglšajo, da Italijani ne nameravajo napasti Soluna, vendar Solun močno utrjujejo.

Posredovanje.

Carigrad, 22. aprila. Vnanji minister Ašim bej je odgovoril na informativni posredovalni korak velevalisti. Turčija odločno odklanja italijanske mirorodne pogoje in vztraja turške suverenitete nad Tripolitanijo in Crenajko.

CIKLON V AMERIKI.

Novi Jork, 22. aprila. V Coloradu je divjal strašen ciklon, ki je zrušil mnogo hiš in ubil veliko število ljudi. Tudi od drugod prihajajo vesti o viharjih.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Neodvisnost Mongolov.

Peterburg, 21. aprila. Iz Kulde brzojavljajo: Juansikaj je imenoval Huana za predsednika pokrajine Ilija in namestnika Urumčija za predsednika pokrajine Hsin-hjanga. Zadnji pa hoče združiti obe pokrajini pod svojo vlado. Obadva predsednika imata pripravljeni pri Šišoju čete. Nadaljujejo se pogajanja, katerih uspeh je dvomljiv. Vsi Mongoli v Iliji so se razglasili za neodvisne. Vsi poskusi za pomirjenje so se izjalovili. Mongoli so prekinili vse vezi do kitajske republike. Bili so spopadi, na obeh straneh je bilo več ranjenih. Tudi med Kirgizi vre.

NEMIRI V MEHIKI.

Novi Jork, 22. aprila. Iz Novega Orleansa je odpeljal v mehiški zaliv bojna ladja Zednjenih držav, ker se je bati za varnost njenih državljanov v Mehiki.

VSTAJA V MAROKU.

Mir po vročem boju.

Pariz, 21. aprila. Vnanje ministristvo sporoča: Sinoči je došel opolnoči iz Tangerja brezžični brzojav, da so dospeli iz Mekinesa poslani čete v Fez. Po vročem boju so se polastile francoske čete postojank upornikov. Francoska zastava vihra s terase. Zdaj je zopet mir.

Mrtvi in ranjeni.

Pariz, 21. marca. Iz Tangerja poročajo: V boju pod vrati Feza so imele francoske čete baje osem mrtvih in petindvajset ranjenih. Poročila iz Feza pripovedujejo o hudih izgubah Francozov. Padlo je več častnikov, med temi baje štirje stotniki.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba Zarja.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Železnato vino s kino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...
krepča malokrvne, nervozne, v sled bolezni oslabele osebe, blede, slabotne in bolehave oroke, ena pol-litrska steklenica 2 K, tri steklenice K 6-60. Peščina in zavojnina prosta.
Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

Tužnim srcem javljamo vsem sorodnikom prijateljem in znancem, da nam je nesreča ugrabila ljubljeno edino hčerko ozir. sestro

Marijo Keršič

v mladi dobi 14 let. Pogreb ljubljene na tako tragičen način vzete hčerke bo v torek 23. t. m. ob 1/4.5. uri popoldne iz hiše žalosti, Spod. Šiška, na pokopališče v Dravlje.

V Spod. Šiški, dne 21. aprila 1912.

Antonija vdova Keršič,
mati.

Ivan, Peter, Karel, Tonček,
bratje.

Čevljarski pomočnik

se takoj sprejme na stalno šivano, zbito in boljše delo pri Ivan-u Kos-u, čevljarskem mojstru v Zagorju ob Savi.

Razglas.

Naš letošnji redni občni zbor je podelil znesek treh tisoč kron za obdaritev 60 dolgo službečih, k stanju naših vlagateljev spadajočih poslov z

nagradami po 50 kron.

- 1.) ki pripadajo poselskemu stanu v zmislu poselskega reda;
- 2.) ki so služile ali še služijo najmanj petnajst let neprenehoma pri eni in isti rodbini;
- 3.) ki so najmanj tri leta vlagatelji našega zavoda, in
- 4.) ki lani od nas niso bile obdarovane z nagrado za posle.

Tisti, ki prosijo za kako tako nagrado, morajo nepretrgano služabno dobo dokazati s poselsko knjižico ali z izpričevalom svojega službodajalca ali na kak drug verodostojen način, n. pr. s potrdilom župnijskega ali občinskega urada svojega službenega kraja. Začasni izstop iz službe zaradi bolezni ne velja kot prenehanje služabne dobe, ako posel po ozdravljenju zopet vstopi v službo prejšnjega gospodarja.

Pripadnost k stanju naših vlagateljev se mora dokazati z navedbo številke vložne knjižice Kranjske hranilnice, ki se glasi na ime prosilcevo ali je vinkulirana na njegovo ime, ali pa na drug način, ki izključuje vsako zlorabo.

Za te nagrade se je do dne 31. maja t. l. pisмено ali ustno prijaviti tajništvu Kranjske hranilnice. Te prošnje se bodo rešile do konca meseca junija t. l.

Minulo leto smo podelili znesek 3000 K za obdaritev 40 dolgo službečih poslov, spadajočih k stanju naših vlagateljev. Za te nagrade je prosilo 154 poslov. Na deset prosilcev se nismo mogli zaradi tega ozirati, ker niso zadostili pogojem za podelitev teh nagrad. Od ostalih 144 prosilcev je dobilo 10 poslov nagrade po 100 K in 44 nagrade po 50 K. Preteklo leto obdarovani letos ne morejo dobiti nagrade, da pridejo drugi prosilci na vrsto.

V Ljubljani, 11. aprila 1912.

Ravnateljstvo Kranjske hranilnice.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je otvorilo v Spodnji Šiški, Celovška cesta št. 1

lastno pekarijo

v kateri se bo izdelovalo pecivo vseh vrst.

Prodajalne lastnega kruha: Sp. Šiška, Kolodvorska cesta in Celovška cesta 1; na Glineah, Tržaška cesta; v Ljubljani: Sodna ulica 4, Krakovski nasip 10 in Bohoričeva ulica, na Jesenicah, na Savi, in v Tržiču na Gorenjskem.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Trejo,
Kušar,
Podboj,
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glinec.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.